

Τοπωνύμια συνδεδεμένα με αγροτικά ζώα

Π. Γούσιας και Α. Κυριαζόπουλος

Τμήμα Δασοπονίας και Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος, Τ.Ε.Ι. Λαμίας,
Παράρτημα Καρπενησίου, 361 00 Καρπενήσι

Περίληψη

Τοπογραφικά, γεωλογικά και εδαφολογικά χαρακτηριστικά, η φυσιognωμία της βλάστησης, τα φυτικά και ζωικά είδη που υπάρχουν σε μια περιοχή καθώς και οι ανθρώπινες δραστηριότητες χρησιμοποιούνται συχνά από τον άνθρωπο για τον καθορισμό της ονομασίας ενός τόπου. Στην Ελλάδα, πολλά τοπωνύμια σχετίζονται με γεωλογικά, κλιματικά και άλλα χαρακτηριστικά (π.χ. Διπόταμα, Ανήλιο, Άσκιο). Μεγάλος αριθμός από τα ονόματα περιοχών σχετίζονται άμεσα με την κτηνοτροφία και τα αγροτικά ζώα. Σκοπός της εργασίας αυτής ήταν η διερεύνηση της χρήσης λέξεων συσχετιζόμενων με αγροτικά ζώα στον καθορισμό τοπωνυμίων. Βρέθηκαν 169 τοπωνύμια που η ονομασία τους προέρχεται από αγροτικά ζώα. Τα περισσότερα (65) σχετίζονται με τη λέξη αίγα (αίγα, γίδα, τράγος, κατσικά), εκ των οποίων 14 είναι ονομασίες αρχαίων πόλεων. Ακολουθούν τα τοπωνύμια που σχετίζονται με τις λέξεις γάιδαρος, πρόβατο (αρνί, πρόβατο, κριός), αγελάδα (αγελάδα, βόδι, ταύρος) κ.ά. Τα περισσότερα τοπωνύμια αφορούν οικισμούς (76), ακολουθούν τα νησιά και οι βραχονησίδες (45) και έπονται τα βουνά και οι κορυφές ορέων (21).

Λέξεις κλειδιά: Κτηνοτροφία, λαογραφία, ονοματοθεσία.

Εισαγωγή

Τα τοπωνύμια έχουν μεγάλη αξία για τις επιστήμες της λαογραφίας και της πολιτισμικής γεωγραφίας καθώς αποτελούν εμφανείς εκδηλώσεις στο τοπίο πολιτισμικών προελεύσεων, εκδηλώσεων και δραστηριοτήτων (Miller 1969). Οι σχηματισμοί της φύσης επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό την ονομασία περιοχών. Χαρακτηριστικά γεωλογικά και γεωμορφολογικά, οι ανθρώπινες δραστηριότητες και η φυσιognωμία της βλάστησης, καθώς και τα είδη φυτών και ζώων που υπάρχουν σε μια περιοχή χρησιμοποιούνται συχνά από τον άνθρωπο στην ονομασία ενός τόπου. Τέτοια παραδείγματα αποτελούν περιοχές γνωστές από την αρχαιότητα, όπως η Μεσοποταμία (μεταξύ των ποταμών Τίγρη και Ευφράτη) και προσδιορισμοί σε τοπωνύμια, όπως το Άνω και Κάτω, που σχετίζονται κυρίως με το υψόμετρο, κ.ά. (Μπέττης 1996).

Στην Ελλάδα, πολλά τοπωνύμια σχετίζονται με γεωλογικά, κλιματικά και άλλα χαρακτηριστικά (π.χ. Διπόταμα, Ανήλιο, Άσκιο). Οι Γούσιας και Φωτιάδης (2005) αναφέρουν μεγάλο αριθμό τοπωνυμίων που σχετίζονται με φυτικά είδη.

Πολλά τοπωνύμια σχετίζονται άμεσα με τα αγροτικά ζώα. Το γεγονός αυτό οφείλεται προφανώς στο γεγονός ότι η κτηνοτροφία είναι ανεπτυγμένη από τα αρχαία χρόνια στην Ελλάδα και η βουκοκική ζωή έχει συνεισφέρει σημαντικά στην πολιτισμική κληρονομιά του τόπου (Παπαχρήστου και Ισπικούδης 2003). Από τη μελέτη σχετικής βιβλιογραφίας (Μπέττης 1996, Σταματελάτος και Σταματελάτου 1997) προέκυψε ότι γενικά τα τοπωνύμια μπορούν να διακριθούν σε δύο μεγάλες κατηγορίες: 1) αυτά που σχετίζονται με τα είδη των αγροτικών ζώων και 2) αυτά που σχετίζονται με γενικές έννοιες για τη βόσκηση, όπως λιβάδι, βοσκός, κ.α.

Σκοπός της εργασίας αυτής ήταν η διερεύνηση της χρήσης λέξεων συσχετιζόμενων με αγροτικά ζώα στον καθορισμό τοπωνυμίων.

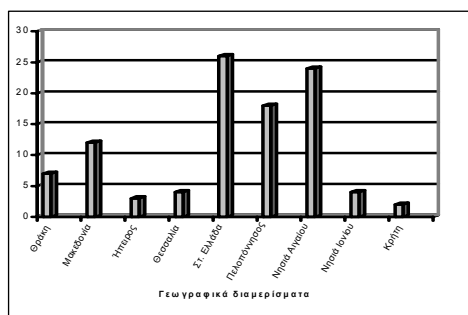
Μέθοδος έρευνας

Η εργασία βασίστηκε σε βιβλιογραφικά στοιχεία και κυρίως α) στους χάρτες της Γ.Υ.Σ., και β) στη Γεωγραφική Εγκυκλοπαίδεια των Σταματελάτος και Σταματελάτου (1997). Σε πρώτο στάδιο καταγράφηκαν τα τοπωνύμια που το όνομά τους συσχετίζονταν με αγροτικά ζώα (γίδα, κατσίκια, βόδι), ενώ το δεύτερο και κυριότερο στάδιο της έρευνας ήταν να βρεθούν οι ονομασίες τοπωνυμίων των οποίων οι ονομασίες έχει πλέον αλλάξει με το πέρασμα των χρόνων. Ειδικότερα καταγράφηκαν η ακριβής θέση και το υψόμετρο των τοπωνυμίων. Ακολούθησε η ανάλυση των στοιχείων για τη διερεύνηση των λόγων εμφάνισης μεγάλου αριθμού τοπωνυμίων που σχετίζονται με αγροτικά ζώα.

Αποτελέσματα και συζήτηση

Συνολικά αναφέρονται 169 τοπωνύμια που προέρχονται από αγροτικά ζώα¹. Από αυτά τα 136 είναι με σύγχρονες ονομασίες, τα 17 με παλαιές και 14 δεν υπάρχουν πλέον. Τα περισσότερα τοπωνύμια (65) σχετίζονται με τη λέξη αίγα (αίγα, γίδα, τράγος, κατσίκια). Ακολουθούν τα τοπωνύμια που σχετίζονται με το γάιδάρο, το πρόβατο (αρνί, πρόβατο, κριός), την αγελάδα (αγελάδα, βόδι, ταύρος) κ.ά. Πιο συγκεκριμένα, 76 είναι οικισμοί, 5 είναι ποταμοί, 15 είναι ακρωτήρια, 24 είναι βραχονησίδες, 21 είναι όρη, 21 είναι νησίδες, 1 είναι πέλαγος, 4 είναι όρμιοι και 1 είναι λίμνη (Πίνακας 1). Σύμφωνα με τους Γούσια και Φωτιάδη (2005), τα τοπωνύμια που συνδέονται με ονομασίες προερχόμενες από είδη φυτών είναι πολύ περισσότερες (περίπου 1129 τοπωνύμια). Αυτό πιθανότατα οφείλεται στην έντονη επίδραση των φυτών και της βλάστησης σχεδόν σε όλες τις οικονομικές δραστηριότητες μιας περιοχής, καθώς και στην έντονη επίδραση της βλάστησης στη φυσιογνωμία της περιοχής.

Ο αριθμός των τοπωνυμίων, που έχουν σχέση με αγροτικά ζώα, φαίνεται να μειώνεται με το πέρασμα των χρόνων και των αιώνων. Από τα τοπωνύμια, που έχουν σχέση με τη λέξη αίγα (συνολικά 65), πολλά αναφέρονται σε ονομασίες αρχαίων πόλεων (14). Η ύπαρξη τόσων πολλών τοπωνυμίων στην αρχαιότητα άλλα και σύγχρονων, που η ονομασία τους δεν έχει αλλάξει με το πέρασμα των αιώνων, όπως το Αιγαίο πέλαγος, που προέρχονται από την αίγα δείχνει τη μεγάλη σημασία που έδιναν οι αρχαίοι Έλληνες σ' αυτό το αγροτικό ζώο. Από τα παραπάνω φαίνεται ότι η μείωση των τοπωνυμίων που συνδέονται με αγροτικά ζώα συνδέεται άμεσα με την αλλαγή της οικονομικής δραστηριότητας και την ταυτόχρονη αλλαγή της νοοτροπίας της κοινωνίας (εκβιομηχάνιση, ανάπτυξη κ.ά.).

Εικόνα 1. Κατανομή τοπωνυμίων στα Γεωγραφικά Διαμερίσματα

Στη Στερεά Ελλάδα, τα νησιά του Αιγαίου και στην Πελοπόννησο σημειώθηκαν τα μεγαλύτερα ποσοστά τοπωνυμίων που προέρχονται από αγροτικά ζώα. Αυτό πιθανότατα οφείλεται στην έντονη απασχόληση του πληθυσμού με την κτηνοτροφία λόγω του έντονου ανάγλυφου και της έλλειψης πεδιάδων (για καλλιέργειες) στις περιοχές αυτές (Εικόνα 1). Ακολουθεί η Μακεδονία, η Θράκη και η Θεσσαλία που η κυριότερη δραστηριότητα είναι οι γεωργικές καλλιέργειες.

¹ Πολλά τοπωνύμια δεν μπορούν να καταγραφούν, αφού είναι περιοχές που αποκτούν το όνομά τους από υπαίθρια κέντρα διασκέδασης, χώρους αναψυχής κ.ά.

Τα περισσότερα τοπωνύμια που έχουν σχέση με είδη αγροτικών ζώων εμφανίζονται σε υψόμετρο μικρότερο των 100 μ. (συνολικά 37). Τα περισσότερα από αυτά είναι βραχονησίδες στο Αιγαίο πέλαγος. Γι' αυτό το λόγο στο Αιγαίο εμφανίζεται μεγάλος αριθμός τοπωνυμίων που προέρχονται από λέξεις σχετικές με αγροτικά ζώα. Οι βραχονησίδες αυτές χρησιμοποιούνται από τους κατοίκους των νησιών αυτών ως βοσκότοποι. Μεγάλος επίσης είναι ο αριθμός κορυφών ορέων που έχουν σχέση με αγροτικά ζώα (18). Αυτό πιθανότατα οφείλεται στη νομαδική κτηνοτροφία, αφού πολλές κορυφές αποτελούσαν βοσκότοπους για τα κοπάδια των νομάδων κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού. Πιθανότατα τα τοπωνύμια έχουν άμεση σχέση με αυτές τις δραστηριότητες.

Πίνακας 1. Τοπωνύμια που σχετίζονται με είδη αγροτικών ζώων.

► **Αγαθονήσι** ≈ Γάιδaros (1) [Νησίδα της Δωδεκανήσου !! στην αρχαιότητα Υετούσα] ► **Αγία Παρασκευή** (1) [Δράμα, 50 μ. !! προ του 1955 Βαλτοχώρι, προ του 1928 Βοδόβιστα] ► **Αζωρός** (1) [Λάρισα, Αζωρού, 520 μ. !! προ του 1991 Βουβάλα] ► **Αιγαί** (4) [≈ Αιγαιαί, Αρχαία πόλη και πρωτεύουσα της Δυτικής Μακεδονίας] • [Αρχαία πόλη της Β Πελοποννήσου] • [Αρχαία πόλη, άγνωστο που ακριβώς, τόπος λατρείας του Ποσειδώνος] • [Αχαΐα, Αιγών, 400 μ. !! προ του 1928 Βλωβοκά] ► **Αιγαίο πέλαγος** (1) [Λεκάνη της Ανατολικής Μεσογείου, που σχηματίζεται μεταξύ των ακτών: της Πελοποννήσου, και της ηπειρωτικής Ελλάδος προς Δ, της Μακεδονίας και της Θράκης προς Β, της Τουρκίας προς Α και των νησιών Ρόδου, Καρπάθου και Κρήτης προς Ν] ► **Αιγαλέων όρος** (1) [Όρος της ΝΔ Πελοποννήσου, με ψηλότερη κορ. 1224 μ.] ► **Αιγάλεω** (1) [Αττική, Αιγάλεω, 50 μ.] ► **Αιγάλεως** ≈ Αιγάλεω (1) [Όρος της Αττικής, με ψηλότερη κορ. 463 μ.] ► **Αιγάνη** (1) [Λάρισα, Αιγάνης, 290 μ.] ► **Αίγαιρα** (2) [Αρχαία πόλη της Β Πελοποννήσου, !! Υπερησία] • [Αχαΐα, Αιγείρας, 10μ] ► **Αίγειρος** (1) [Κομοτηνή, Αιγείρου, 30 μ. !! προ του 1961 Νέο Καβακλί] ► **Αίγειρος** (1) [Δράμα, Μεγ. Αλεξάνδρου, 340 μ. !! προ του 1928 Καβακλή] ► **Αιγειρούσα** (2) [Πόλισμα του αρχαίου κράτος των Μεγάρων, άγνωστο που] • [Αττική, Μεγαρέων, 5 μ.] ► **Αιγή** (1) [Αρχαία πόλη της Χαλκιδικής] ► **Αιγίαι** (2) [≈ Αυγειαί ή Αιγαιαί, Αρχαία πόλη της Λακωνικής] • [Λακωνίας, Αιγιών, 40 μ. !! προ του 1961 Χάνια Κουτουμούς] ► **Αιγιαλεια** ≈ Αιγιαλή ≈ Αιγιαλός (1) [Αρχαία ονομασία της παραλιακής ζώνης της Πελοποννήσου, από την ισθμό της Κορίνθου έως την Ηλεία] ► **Αιγιαλείας επαρχία** (1) [Αχαΐα, 53 δημοτικά διαμερίσματα] ► **Αιγιαλή** ≈ Αιγιαλός (1) [Αρχαία πόλη της Αμοργού] ► **Αιγιαλής** ≈ Αγίας Άννας ≈ Γιάλης (1) [Όρμος της Αμοργού] ► **Αίγυια** ≈ Αιγυλιά (1) [Αρχαίος δήμος της Αττικής] ► **Αίγινα** (2) [Νησί του Σαρωνικού κόλπου] • [Αττική, Αιγίνης, 10 μ.] ► **Αιγίνιον** (3) [Αρχαία πόλη της θεσσαλικής Εστιαιώτιδος κοντά στη σημερινή Καλαμπάκα] • [Αρχαία πολίχνη της Ν Μακεδονίας, στην Πιερία] • [Πιερίας, Αιγίνιο, 30 μ. !! προ του 1928 Λιμπάνοβο] ► **Αίγιον** (1) [Αχαΐας, Αιγίου, 60 μ. !! στους μεσαιωνικούς χρόνους Βοστίτσα: στην αρχαιότητα Αίγιον] ► **Αιγίτιον** (2) [Αρχαία πόλη της Αιτωλίας, άγνωστο που ακριβώς] • [Φωκίδος, Πενταπόλεως, 1000 μ. !! προ του 1928 Στρούζα] ► **Αιγόςθενα** (2) [Πόλη και φρούριο της αρχαίας Μεγαρίδος, στον Κορινθιακό κόλπο] • [Αττικής, Βιλίων, 10 μ. !! προ του 1940 Γερμένος ή Πόρτο Γερμενό] ► **Αλεξάνδρεια** (1) [Ημαθίας, Αλεξάνδρειας, 10 μ. !! προ του 1953 Γιδάς] ► **Άλογο** (1) [Κορυφή της Πάρνηθας, 1163 μ.] ► **Άλογοβούνι** (2) [Κορυφή της Κεντρικής Στερεάς Ελλάδας στο ν. Ευρυτανίας 1741 μ.] • [Κορυφή στο ν. Αρκαδίας 1384 μ.] ► **Άλογομάνδρα** (1) [Κορυφή στο ν. Πρέβεζας, 1015 μ.] ► **Άλογονήσι** ≈ **Άλόγα** (1) [Νησίδα του ΒΑ Αιγαίου] ► **Άλογοπατησιά** (1) [Βοιωτία, Κάστρου, από το 1961 δεν αναφέρεται, 130 μ.] ► **Αμμουλιανή** ≈ **Μολιανή** ≈ **Τρυγόνα** ≈ **Μουλάρρα** (1) [Νησί στο Β Αιγαίο] ► **Αμφιθέα** (1) [Εύβοιας, Αμφιθέας, 240 μ. !! προ του 1954 Γίδες] ► **Άνω Αιγιαλός** (1) [Κορινθίας, Εβροστίνης, 300 μ.] ► **Άνω Απρόβατο** (1) [Ανδρου, Απροβάτου, 380 μ.] ► **Άνω Καλλιθέα** (1) [Αχαΐας, Καλλιθέας, 460 μ. !! προ του 1991 Καλλιθέα, προ του 1928 Γαϊδουριάρηδες και Γαϊδουριάρη] ► **Άνω Καμήλα** (1) [Σερρών, Άνω Καμήλας, 15 μ.] ► **Απρόβατο** (1)

[Άνδρου, Απροβάτου, ! μετά το 1940: Άνω Απρόβατο και Κάτω Απρόβατο, !! προ του 1940 Απροβάτου] ► **Αραχναίο** ≈ **Αρνάς** (1) [Όρος της Α Πελοποννήσου, στο ν. Αργολίδος με ψηλότερη κορ. 1.197 μ. (Αρνάς)] ► **Αρνά** (1) [Λακωνίας, Άρνης 780 μ.] ► **Αρνάδος** (1) [Τήνου, Δύο Χωρίων, 450 μ.] ► **Αρναία** (1) [Χαλκιδικής, Αρναία, 600 μ. !! προ του 1928 Λιαριγκόβη και Λιαρίγκοβα] ► **Αρνάς** (1) [Άνδρου, Αρνά, 500 μ.] ► **Αρνάτσι** (1) [Δύο βραχονησίδες στο σύμπλεγμα των Οινουσών, κοντά στην ΝΔ ακτή της Πελοποννήσου] ► **Άρνη** (1) [Αρχαία αιολική πόλη της Θεσσαλίας] ► **Άρνηθα** (1) [Ρόδου, Αρνηθας, 150 μ.] ► **Αρνικό** (1) [Κρήτης, Σταυρωμένου, 210 μ.] ► **Άρνισσα** (2) [Αρχαία πόλη της Δυτικής Μακεδονίας] • [Πέλλης, Αρνίσσης, 560 μ. !! προ του 1928 Όστροβο] ► **Αρνόβρυση** (3) [Κορ. (2.257 μ.) του Παρνασσού] ► **Βεγορίτις** ≈ **Άρνισσας** ≈ **Οστρόβου** (1) [Λίμνη της Δυτικής Μακεδονίας, στα όρια των ν. Φλωρίνης – Κοζάνης – Πέλλης] ► **Βόδι** ≈ **Βουδί** (1) [Ακρωτ. της Ρόδου] ► **Βοδί** (1) [Μαγνησίας, Προμυρίου, 200 μ.] ► **Βοίδι** (2) [≈ Βους, βραχονησίδα, των Δυτικών Κυκλάδων 118 μ.] • [≈ Τρέντα Νόβε, Βραχονησίδα του Ιονίου, 26 μ.] ► **Βοΐδοκοιλιά** ≈ **Βούβοτα** (1) [όρμος στη ΝΔ ακτή της Πελοποννήσου] ► **Βοΐδολίβαδο** (2) [Αιτωλίας και Ακαρνανίας, Μενιδίου ! μετά το 1951 δεν αναφέρεται] • [Κορ. (1.543 μ.) των Αγράφων – Νότιας Πίνδου στην Ευρυτανία] ► **Βοΐδομάτης** ≈ **Βοΐδομάτι** (1) [Ποτ. Της Ηπείρου, στο Β τμήμα του ν. Ιωαννίνων] ► **Βοΐδομάτι** (1) [Κορ. (1.948 μ.) του Παρνασσού] ► **Βοΐον** (1) [οροσειρά της δυτ. Μακεδονίας] ► **Βουβάλι** [Ακρωτ. της Καλύμνου] ► **Βούβαλος** [Βραχονησίδα στο Αμβρακικό κόλπο, 21 μ.] • [Κορ. (1.107 μ.) της Όθρυος] ► **Βρόντη** ≈ **Τραγοπήδημα** [Ακρωτ. της Καρπάθου] ► **Βρουβιανά** [Αιτωλίας και Ακαρνανίας, Βρουβιανών, 500 μ. !! προ του 1928 Βροβιανά και *Προβιανή*] ► **Γαβάθι** ≈ **Γαϊδουρόνησο** [Νησίδα του κεντρικού Αιγαίου, στη συστάδα Οινουσών] ► **Γάιδαρος** [νησίδα στον Β Ευβοϊκό κόλπο, 103 μ.] • [Νησίδα στο σύμπλεγμα Γαϊδουρονήσια Α της Σκοπέλου, 13 μ.] • [Νησίδα των Ανατολικών Κυκλάδων, στη συστάδα Γαυριονήσια, 37 μ.] • [Βραχονησίδα του Σαρωνικού, στη συστάδα Λαούσες] • [≈ Πλάκα, Βραχονησίδα της Δωδεκανήσου, κοντά στο Β ακραίο σημείο της Τήλου, 158 μ.] • [Βραχονησίδα της Δωδεκανήσου, στην Α ακτή της Τήλου, 71 μ.] • [Βραχονησίδα στο εσωτερικού του Αμβρακικού κόλπου] • [Ακρωτ. στη ΒΑ ακτή του ν. Βοιωτίας, στο Ν άκρο του Βόρειου Ευβοϊκού κόλπου] ► **Γαϊδαρού** [Ακρωτ. της βραχονησίδας Αγ. Μηνάς, της συστάδας Φούρνοι] ► **Γαϊδουροβούνι** [Κορ. (1.203 μ.) του κεντρικού Ταΰγετου] • [Κορ. (1.184 μ.) του Πάρωνα] ► **Γαϊδουρόμανδρα** [Όρμος στη ΝΑ ακτή της Αττικής, ΒΑ του Σουνίου] • [Ακρωτ. της Γυάρου] ► **Γαϊδουρονήσι** [Νησίδα των Κεντρικών Κυκλάδων, 37 μ.] • [Νησίδα στο ΒΔ τμήμα της λιμνοθάλασσας του Μεσολογίου] • [≈ Τρίγκος, Νησίδα του Σαρωνικού κόλπου] • [Συστάδα βράχων στο Λιβυκό πέλαγος] ► **Γαϊδουρόρραχη** [Κορ. (1,834 μ.) του όρους Χελμός] ► **Γελάδα** [Ακρωτ. στη Ν ακτή του Αμβρακικού κόλπου, στον ν. Αιτωλίας και Ακαρνανίας] ► **Γίδες** [Άνδρου, Γαυρίου, 260 μ.] ► **Γιδόμαντρα** [Κορ. (1.045 μ.) του Ολίγυρτου, στις ΒΑ απολήξεις του, στα όρια των ν. Αργολίδος και Κορινθίας] ► **Γιδότοπος** [Ξάνθης, Σατρών, 500 μ.] ► **Γουρού** [Ακρωτ. της Ηπείρου, στο Ιόνιο πέλαγος, στην ακτή του ν. Θεσπρωτίας] • [Ακρ. της Σκοπέλου] ► **Γουρουνοκουμασαίκα** [Αχαΐας, Λουσικών, μετά το 1940 δεν αναφέρεται] ► **Γουρουνόσταβλος** [Μαγνησίας, Αερινού, 165 μ.] ► **Δίδυμη** ≈ **Γάιδαρος** ≈ **Γαϊδουρονήσι** [Νησίδα των Κεντρικών Κυκλάδων, 39 μ.] ► **Εξώπετρα** ≈ **Πουλάρι** [Ακρωτ. της Αστυπάλαιας] ► **Καλλιθέα** ≈ **Ξυλογαϊδάρα** [Φωκίδος, Καλλιθέας, 780 μ.] ► **Καμηλάρι** [Κρήτης, Πυργιωτίσσης, 110 μ.] ► **Καμηλαύκα** [Ακρωτ. στη Δ ακτή της Ακαρνανίας] ► **Καμηλονήσι** ≈ **Χαμηλή** [Βραχονησίδα της Δωδεκανήσου, 36 μ.] ► **Καμηλοπόταμος** [Δεξιός παραπόταμος του Έβρου] ► **Καστανιές** [Ικαρία, Αγ. Πολυκάρπου !! προ του 1991 *Τραγοστάσιον*] ► **Κατσικά** [Βραχονησίδα της Δωδεκανήσου, 11 μ.] • [Ροδόπης, Αμαξάδων, 400 μ.] ► **Κατσικάς** [Ιωαννίνων, Κατσικά, 490 μ.] ► **Κατσίκια** [Κρήτης, Αγ. Νικολάου, 120 μ.] ► **Κατσικόβο** [Μεσσηνίας, Ασπροχώματος, 50 μ.] ► **Κατσικούλα** [Βραχονησίδα της Δωδεκανήσου, 3 μ.] ► **Κάτω Απρόβατο** [Άνδρου, Απροβάτου, 380 μ.] ► **Κάτω Καμήλα** [Σερρών, Κάτω Καμήλας, 10 μ.] ► **Κουνελαίκα** [Αχαΐας, Χαϊκαλιού, 80 μ.] ►

Κουνέλι [Βραχονησίδα του Ιονίου] • [≈ Κουνελονήσι Βραχονησίδα της Δωδεκανήσου, 56 μ.] ▶ **Κουνελονήσι** [Νησίδα των ανατολικών Κυκλάδων] ▶ **Κούνελος** [Ακρωτήρι της ΝΔ Πελοποννήσου, !! στην αρχαιότητα *Κυπαρίσσιον άκρον*] ▶ **Κρασιά** [Ξάνθης, Μύκης, 460 μ. !! προ του 1971 *Κριός*] ▶ **Κριός** (2) [Εβρου, Δικαίων, 80 μ.] • [Ξάνθης, Γέρακα, 500 μ.] • [≈ Μάζι ≈ Φόνισσα Υδάτινο ρεύμα του ν. Αχαΐας] • [Κάβο Κριός ≈ Κριού Μέτωπον, Ακρωτ. της Κρήτης, στον ν. Χανίων] ▶ **Κτυπωνήσι** ≈ **Γάιδαρος** ≈ **Γραμμούσα** [Νησίδα κοντά στην ακτή του ν. Βοιωτίας 51 μ.] ▶ **Λαγκαδά** [Αμοργός, Αιγιάλης !! προ του 1991 *Αιγιαλή*, προ του 1940 *Λαγκαδά*] ▶ **Μακρονήσι** ≈ **Κουνέλι** (1) [Βραχονησίδα των Δωδεκανήσων, 39 μ.] ▶ **Μεγαλείτας** ≈ **Γαϊδουροπνίχτης** [Υδάτινο ρεύμα του ν. Αχαΐας] ▶ **Νεοχώρι** [Γρεβενών, Σαρακήνας, 530 μ., !! προ του 1951 Γουρνάκι· προ του 1940 *Γουρουνάκι*] ▶ **Νησίδα Πατρόκλου** [≈ Γαϊδουρονήσι ≈ Γαϊδουρόνησο ≈ Γάιδαρος, Νησίδα του Σαρωνικού κόλπου, 252 μ., !! και στην αρχαιότητα Πατρόκλου Χάραξ] ▶ **Παναχαϊκό** ≈ **Βοϊδιός** [Ορεινός όγκος της ΒΔ Πελοποννήσου, με ψηλότερη κορ. 1.924 μ. (ανώνυμη)] ▶ **Πολυνέρι** [Γρεβενών, Πολυνερού, 950 μ., !! προ του 1928 *Βοδέντσικο*] ▶ **Πουλάδες** [Κέρκυρας, Άνω Κορακιάνας, 120 μ.] ▶ **Προβατάς** [Σερρών, Προβατά, 20 μ. !! προ του 1928 Γενήκιοι] • [Όρμος της Μήλου] ▶ **Προβάτι** [Νησίδα του Ιονίου στην είσοδο του κόλπου του Αστακού. Έχει σχήμα επίμηκες, 61 μ.] • [Βραχονησίδα του Ιονίου, κοντά ΒΑ άκρο του νησιού Καστός, 43 μ.] ▶ **Προβάτιον** ≈ **Προβατάς** ≈ **Πρόβατος** [Βουνό της Χίου, με ψηλότερη κορ. 837 μ. (ανώνυμη)] ▶ **Προβατόνας** ≈ **Προβάτων** [Εβρου, Προβατόνος, 20 μ.] ▶ **Σπηλιά** [Κοζάνη, Σπηλιά, 820 μ. !! *Βοεβοδίνα*] ▶ **Στάκαλα** ≈ **Τραγοπήδημα** [Βραχονησίδα των Ανατολικών Κυκλάδων, στην Α ακτή της Άνδρου 32 μ.] ▶ **Στύρα** ≈ **Στούρα** ≈ **Στουρονήσι** [Νησίδα κοντά στη ΝΔ ακτή της Ν Εύβοιας] • [!! στην αρχαιότητα *Αιγίλεια*, *Αιγιλία* και Νήσος Στουρέων). ▶ **Ταύρος** [Αττικής, τμήμα του Πολεοδομικού Συγκροτήματος Πρωτευούσης, 15 μ. !! προ του 1940 Νέα Σφαγεία] • [Βραχονησίδα του κεντρικού Αιγαίου, στην Α ακτή της Χίου, 14 μ.] ▶ **Τραγάκι** [Ζακύνθου, Τραγακίου, 150 μ.] ▶ **Τραγοβούνι** [Κορ. (1.908 μ.) του κεντρικού Ταΰγετου] ▶ **Τραγόνερα** [Βραχονησίδα της Δωδεκανήσου, κοντά στο Α ακραίο σημείο της νησίδας Ρω] ▶ **Τραγονήσι** [Βραχονησίδα του Σαρωνικού, 83 μ.] ▶ **Τραγονήσι** ≈ **Δραγονήσι** [Νησίδα των Ανατολικών Κυκλάδων 149 μ.] ▶ **Τραγονόρος** [Κορ. (2.454 μ.) της Γκιώνας] ▶ **Τραγοπήδημα** [Ακρωτ. των Ψαρών] ▶ **Τράγος** [Υδάτινο ρεύμα του ν. Αρκαδίας (Γορτυνία)] • [Ακρωτ. της Πάτμου, στο Ν τμήμα της Α ακτής του νησιού] • [≈ **Τραγονήσι** [Βραχονησίδα της συστάδας των Πεταλιών] • [Βραχονησίδα της Δωδεκανήσου, 107 μ.] ▶ **Τριταία** [Φωκίδα, Τριταία, !! προ του 1928 *Καλοπετινίτσα* και *Μονοδένδρι*] ▶ **Χερσονήσο** ≈ **Χοιρονήσι** ≈ **Χερρόνησο** [Νησίδα των Ανατολικών Κυκλάδων] ▶ **Χοιράδες** ≈ **Σκρόφες** [Συστάδα βραχονησίδας και βράχων του Σαρωνικού κόλπου] ▶ **Χοιρονήσι** [Βραχονησίδα της Δωδεκανήσου, στην Ν ακτή της Τήλου, κοντά στο ακρωτ. Πελαγούσα.] ▶ **Χρυσή** ≈ **Γαϊδουρονήσι** ≈ **Καλδερονήσι**). [Νησίδα στο Λιβυκό πέλαγος, 27 μ., από το 1991 δεν αναφέρεται] ▶ **Ψόφια Βόδια** [Κορυφή της Χερσονήσου του Άθως]

(): αριθμός τοπωνυμίων που αναφέρονται με το προαναφερόμενο όνομα.

[]: οι αγκύλες αναφέρονται στα χαρακτηριστικά του τοπωνυμίου: νομός και δημοτικό διαμέρισμα που ανήκει, υψόμετρο.

!: ο οικισμός δεν αναφέρεται πλέον ή αναφέρεται μετά το 1991 από τη στατιστική υπηρεσία.

!!: προηγούμενη ή προηγούμενες ονομασίες του τοπωνυμίου.

≈ Δεύτερη ονομασία του τοπωνυμίου.

Συμπεράσματα

Από την παραπάνω εργασία προέκυψαν τα παρακάτω συμπεράσματα:

1. Συνολικά αναφέρονται 169 τοπωνύμια που προέρχονται από αγροτικά ζώα.
2. Τα περισσότερα τοπωνύμια (65) σχετίζονται με τη λέξη αίγα. Ακολουθούν οι λέξεις που σχετίζονται με το γάιδαρο, το πρόβατο (αρνί, πρόβατο), την αγελάδα (αγελάδα, βόδι, ταύρος) κ.ά.

3. Τα τοπωνύμια που σχετίζονται με ονομασίες ειδών ζώων μειώνονται τα τελευταία χρόνια λόγω της αλλαγής των οικονομικών δραστηριοτήτων και της αλλαγής της νοοτροπίας των τοπικών κοινωνιών.
4. Τα περισσότερα τοπωνύμια βρίσκονται σε περιοχές όπου είναι περιορισμένες οι γεωργικές εκτάσεις.
5. Ο αριθμός των βραχονησίδων και των κορυφών ορέων, που η ονομασία τους έχει σχέση με είδος αγροτικού ζώου, είναι μεγάλος και οφείλεται πιθανότατα στην έντονη κτηνοτροφική δραστηριότητα που υπάρχει σ' αυτές τις περιοχές (σταβλισμένη ή νομαδική).

Βιβλιογραφία

- Γούσιας, Π. και Γ. Φωτιάδης 2005. Τοπωνύμια συνδεδεμένα με τη λέξη πλάτανος. Πρακτικά 10^{ου} Συνεδρίου Ελληνικής Βοτανικής Εταιρίας, Ιωάννινα, 5-8 Μαΐου (Υπό δημοσίευση).
- Miller, E.J.W. 1969. The naming of the land in the Arkansas Ozarks: A Study in Culture Processes. *Annals Of The Association Of American Geographers*, 59: 240-251.
- Μπέττης, Σ. 1996. Ονοματολογία των χωριών Νομού Ιωαννίνων. Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ιωαννίνων, ΤΕΔΚ Ιωαννίνων.
- Παπαχρήστου, Θ.Γ. και Ι.Π. Ισπικούδης. 2003. Πολυλειτουργικότητα λιβαδιών και ανάπτυξη ορεινών και μειονεκτικών περιοχών. σελ. 13-23. Λιβαδοπονία και ανάπτυξη ορεινών περιοχών (Π.Δ. Πλατής και Θ.Γ. Παπαχρήστου, εκδότες). Πρακτικά 3^{ου} Πανελληνίου Λιβαδοπονικού Συνεδρίου. Καρπενήσι, 4-6 Σεπτεμβρίου 2000. Ελληνική Λιβαδοπονική Εταιρεία. Δημ. Νο. 10.
- Σταματελάτος, Μ. και Φ.Β. Σταματελάτου. 1997. Ελληνική Γεωγραφική Εγκυκλοπαίδεια, Τόμος I-III. Αθήνα.

Toponyms associated with grazing animals

P. Gousias and A. Kyriazopoulos

Department of Forestry and Management of Natural Environment,
Technological Education Institute of Lamia, Karpenisi 361 00, Greece

Summary

Topographic, geologic and soil features, the physiognomy of vegetation, flora and fauna and the human activities are usually used for naming of land. Many toponyms in Greece are related to geological, climatic and other landscape features (Dipotamia, Anilio, Askio etc). A large number of land names are associated directly to animal husbandry and grazing animals. The purpose of this study was to investigate the use of words related with grazing animals in the determination of toponyms. A total of 171 toponyms associated with grazing animals was found. Most of them (68) were related with the word goat, 14 of them were names of ancient cities. Toponyms referred to the words donkey, sheep, cow etc followed. The majority of the toponyms related with settlements (77) followed by islands (45) and mountains and their peaks (21).

Key words: Animal husbandry, folklore, land naming.